

Universitätsbibliothek Wuppertal

L. Annaei Senecae Tragoediae

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Amstelodami, 1662

Actus quartus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-770](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-770)

Neritos parva brevior Zacyntho,

Et nocens faxis Ithace dolosis.

Quod manet fatum, dominusque quis te,

Aut quibus terris Hecube videndam

Ducet ? in cujus moriere regno?

856. *Neritos*] Mons Ithacæ. *Farn.* Stephano Νήριος & Νήρος, in-
sula Acarnaniæ, quæ & Leucadia; &
etiam mons Ithacæ, vide Plinium l. 4.
cap. 1. & 12. ubi docet etiam Za-
cynthum esse Ionii insulam. *Delrius.*
Zacynthos,] Insula Vlyssii regnata. *ne-
morosa Zacynthos, Dulichiumque Sa-*

meque & *Neritos ardua faxis.* *Farna-*
bius.

857. *Dolosis.*] Latentibus sub un-
dis. vel Ithaca saxosa & aspera, nidus
inter scopulos, Vlyssis dolosi patriæ
& regnum. *Idem.*

858. *Quod manet*] Convertus ad
Hecubam Chorus hoc querit.

ACTUS QUARTUS.

HELENA. ANDROMACHA. HECUBA.

POLYXENA. Muta Persona.

*Vt manibus Achilles rite inferiæ peragantur, excogitata ratio est, qua
ut veste ita animo nuptiali affecta mactetur Polyxena. vid. supra
vers. 360. quæ partes dantur Helenæ, ut Polyxenam lactet inani spe
nuptiarum cum Pyrrho. quas illa primo simulat, mox Andromachæ
jurgio excussa dolos fatetur & rem aperte suadet.*

Hel. **Q**uicunque hymen funestus, illætabilis,
Lamenta, cædes, sanguinem, gemitus habet,
Est auspice Helena dignus. everfis quoque

No-

861. *Hymen*] Nuptiæ. Vide The-
baid. vers. 262. *Farnabius.*

863. *Auspice*] Veteres nihil non
iniciabantur ab augurio, in nuptiis ita-
que adhibiti auspices. *Idem. Helena*]
Stafimus, Pausanias & Higynus Hele-
næ matrem Nemefim vocant: Ho-
merus, Theocritus, Euripides, Theon
Arati scholiastes & Ovidius Ledam
nominant; quæ contraria non sunt.
cum Bassus, in Germanicum, Lactan-
tius lib. 1. de falsa religione, & Crates
tradiderint Ledam mortuum Nemefis
nomen assumisse. Apollodorus lib. 3.
Biblioth. credit Nemefim à Iove ad-
amaram, cum periculi evitandi causâ in
ausferem se mitasset, à Iove, qui cygni

formam induerat compressam, & eo
compressu gravidam decimo post
mente ovum peperisse, quod Ledæ cu-
stodiendum tradiderit: inde natam
Helenam, quæ quia à Ledæ educabatur
pro sua, Ledæ filia dicta fuit. Clear-
chus, in amatoris, teste Athenæo l. 2.
cap. 17. prodidit Helenam in cæna-
culis, quæ *via* dicebantur, educatam
fuisse: unde fabula Helenam ovo
prognatam. quod tamen Lucianus in
Gallo, quia Helena olorum col-
lum, candidum habuerit & oblon-
gum, putat confictum. Ridicula etiam
est Melissi Euboici fabula istius inter-
pretatio, quam Fulgentius lib. 2. My-
tholog. refert. Magis etiam ridiculum

Neoclis

Nocere cogor Phrygibus. ego Pyrrhi toros

Narrare falsos jubeor; ego cultus dare,

865

Habitusque Graios. arte capietur meâ,

Meâque fraude concidet Paridis soror.

Fallatur. ipsi levius hoc equidem reor.

Optanda mors est, sine metu mortis mori.

Quid iussa cessas agere? ad auctoris redit

870

Sceleris coacti culpa. Dardaniæ domus

Generosa virgo, melior afflictos deus

Respicere cœpit; teque felici parat

Dotare thalamo. tale conjugium tibi

Non ipsa sospes Troia, non Priamus daret.

875

Nam te Pelasgæ maximum gentis decus

Ad sancta lecti jura legitimi petit,

Cui regna campi lata Thessalici patent.

Te magna Tethys, teque tot pelagi deæ,

Placidumque numen æquoris tumidi Thetis

880

Suam vocabunt. te datam Pyrrho focer

Pe-

Neoclis Crotoniæ commentum, ce-
tidisse ovum è luna, è quo Helena na-
ta sit, & mulieres lunares ova parere,
è quibus nati ceteros homines quin-
quies & decies proceritate excedant,
auctore Herodoto Heracleote. hæc
partim ab aliis accepi, partim addidi
de meo. *Delrius. Dignus.*] Digna
sane pronuba, quæ hæc funestas nu-
ptias conciliaret, nam & ipsa bis rapta,
jura jugalia violaverat. Patidem secu-
ta Menelaum deseruerat, Deiphobum
prodidit, Trojamque in prioris ma-
riti gratiam. *Farnabius.*

865. *Cultus dare,*] Suprà vers. 560.
Idem.

867. *Paridis soror,*] Polyxena.
Idem.

868. *Fraudetur. ipsi levius*] Co-
melinus notat Mss. fere omnes habere,
Fidentur : Coloniensem, *Fidantur* :
quosdam editos, *Fallatur*. Et hoc po-
stemum saucit Florentinus. Sane quif-

quis fraudatur, fallitur : sed non om-
nes, qui falluntur, fraudantur. *Grona-
vius.*

869. *Optanda*] Repentina & subi-
ta mors, quæ & *Tullio Cesari optata con-
triguit.* *Farnabius.*

870. *Iussa*] Duces Græcos, qui mi-
hi invitæ hæc partes mandarunt. *Idem.*

871. *Dardaniæ*] Conversa ad Po-
lyxenam, hæc dicit. *Idem.*

876. *Pelasgæ*] Pyrrhus. cui campi
Thess. patent lata regna, te in conju-
gium petit. *Idem.*

878. *Lata Thessalici jacent.*] Flor.
& Heins. minor *patent.* Hypallage.
Qui regnum in campis Thessalicis late
patentibus obtinet. Vel, cujus regnum
in Thessalia plana & equitabili late pa-
ter. *Gronovius.*

879. *Tethys,*] Matris Dea, Neptu-
ni conjux. *Farnabius.*

880. *Thetis*] Mater Achillis Dea
marina, Pelei uxor. *Idem.*

Peleus nurum vocabit, & Nereus nurum.

Depone cultus squallidos, festos cape.

Dedifce captam. deprime horrentes comas,

Crinemque doctâ patere distingui manu.

885

Hic forsitan te casus excelso magis

Solio reponet. profuit multis capi.

Andr. Hoc deerat unum Phrygius everfis malum,

Gaudere? flagrant strata passim Pergama.

O conjugale tempus, an quisquam audeat

890

Negare? quisquam dubius ad thalamos eat,

Quos Helena suadet? pestis, exitium, lues

Utriusque populi! cernis hos tumulos ducum?

Et nuda totis ossa quæ passim jacent

Inhumata campis? hæc hymen sparsit tuus.

895

Tibi fluxit Asiæ, fluxit Europæ cruor;

Cum dimicantes lenta prospiceres viros,

Incerta voti. perge, thalamos appara.

Tædis quid opus est? quidve solenni face?

Quid igne? thalamis Troia præluet novis.

900

Celebrate Pyrrhi, Troades, connubia;

Celebrate digne. planctus & gemitus fonent.

Hel. Ratione quamvis careat, & flecti neget

Magnus dolor, sociosque nonnunquam sui

Mœroris ipsos oderit; causam tamen

905

Pos-

882. *Nurum vocabit,*] Affinem, neprem, nurum, &c. *Farnabius.*

883. *Festos*] Nuptiales. *Idem.*

885. *Doctâ manu.*] Plecados, comæ, ciniflonis, cosmortia, ancillæ ornaticis, quæ *pehitque comas & volvit in orbem.* *Idem.*

890. *O conjugale*] Ironia. *Idem.*

893. *Utriusque*] Trojani & Græci. *Id.*

895. *Asiæ,*] In qua Troja. *Idem.*
Europæ] In qua Græcia. *Idem.*

897. *Cum dimicantes*] Cum è muro Trojano prospiceres duos maritos tuos monomachia de te certantes, ipsa cui faveas incerta legitimone Menelao, an

raptoris Paridi. *Idem.* *Lenta*] Assensus sum libro Lipsiano & nostris septem. *Vulgata lectio, lata,* nauci non est, quicquid alii dicant. *Ve* ut feminæ forsitan non attendant decoro inret conviciandum; at attendunt feminæ scenicæ; utpote quas non sinit esse sui juris Tragedus: fræno suo regit, hoc est rationis. *Gruterus.*

898. *Perge,*] Ironia. *Farnabius.*

899. *Solenni*] Nuptiali, Thebaid. *vers. 263. & 507. Idem.*

900. *Thalamis*] Sarcasmus. *Idem.*

902. *Digne.*] Planctu scilicet & gemitu, ut seq.

Possum tueri iudice infesto meam
 Graviora passa. luget Andromacha Hectorem,
 Et Hecuba Priamum: solus occulte Paris
 Lugendus Helenæ est. durum & invisum & grave est,
 Servitia ferre. patior hoc olim jugum 910
 Annis decem captiva. prostratum Ilium est,
 Versi Penates. perdere est patriam grave;
 Gravius timere. vos levat tanti mali
 Comitatus. in me victus & victor furit.
 Quam quisque famulam traheret, incerto diu 915
 Casu pependit. me meus traxit statim
 Sine sorte dominus. causa bellorum fui,
 Tantæque Teucris cladis. hoc verum puta,
 Spartana puppis vestra si secuit freta,
 Sin rapta Phrygiis præda remigibus fui, 920
 Deditque donum iudici victrix dea:
 Ignosce Paridi. iudicem iratum mea

Ha-

906. *Iudice infesto*] Magnum innocentia argumentum, ut & alia huius defensionis; qua haut scio an quicquam nervosus, aut splendidus, in Helenæ defensionem, dici queat. *Delirius*.

907. *Graviora*] *Quam vos. Farn. Luger*] Vobis aperte luctum licet proficere, mihi occulte lugendus est Paris. *Idem*.

911. *Prostratum*] Vobis. *Idem*.

913. *Timere*.] Quod ego facio, deferti à me mariti ultionem timens. *Id. Levai*] Vide Chorum sequentem vers. 1009. *Idem*.

914. *In me victus*] Me Trojani & Græci desertantur. *Idem*.

916. *Mens*] Menelaus, prior maritus. *Idem*.

920. *Sin rapta*] Sum ait, innocens, quia non sponte Trojam veni, sed vi compulsus, quia non adulteri blandas persuasiones, sed Deæ Veneris mandata secuta sum, illius sollicitationem nolui falsam reddere. Vtrumque argu-

mentum à Gorgia Rhetore sumtum, qui in Oratione pro Helenâ, culpâ vacuam docet, quia vel fortunæ imperio, Deorum iussu & Necessitatis nutu fecit, ea quæ fecit, vel vi rapta, vel persuasiva verbis, vel amore capta; singula deinde discutit, priora duo potissimum, quæ hic abutitur. Non (inquit) sponte Trojam veni, sed rapta à Paridis potius, quam meo peccato. Nec tamen illius, qui datum sibi à Deâ munus, jure suo vindicavit. Dignus ille, cui tu, soror, ignoscas. Sed esto, mea tota culpa, meum facinus, quid te iudicem esse postulas? an vereris ne benevolo iudice absolvar? non est quod metuas, idem mihi iudex, qui læsus, maritus adulterio laceffitus, Menelaus, illi futurum curæ, ne impune abeat. *Delirius*.

922. *Ignosce Paridi*.] *Anthypophora*. at dicetis me meruisse quæ fuerint causa belli & cladis Trojanæ; ego autem non fui causa, neque enim ultro secuta sum Paridem, sed ab eo rapta, & do.

Habitura causa est. ista Menelaum manent
 Arbitria. nunc hanc luctibus paulum tuis,
 Andromacha, omiſſis ſecte. vix lacrimas queo 925
 Retinere. *Andr.* Quantum est, Helena quod lacrimat,
 Cur lacrimat autem? fare, quos Ithacus dolos, (malū!
 Quæ scelera neſtat. utrum ab Idæis jugis
 Jactanda virgo est? arcis an celsæ edito
 Mittenda saxo? num per has vastum in mare 930
 Volvenda rupes, latere quas scisso levat
 Altum vadofos Sigeon spectans sinus?
 Dic, fare, quidquid subdolo vultu tegis.
 Leviora mala sunt cuncta, quam Priami gener
 Hecubæque Pyrrhus. fare, quam pœnam pares. 935
 Exprome, & unum hoc deme nostris cladibus,
 Falli. paratas perpeti mortem vides.
Hel. Utinam juberet me quoque interpres deūm
 Abrumpere ense lucis invisæ moras,
 Vel Achillis ante busta, furibunda manu 940
 Occidere Pyrrhi, fata comitantem tua,

Po-

& donata quidem illi à Venere. Suprà
 vers. 66. *Farnabius.* *Judicem iratum*
puta Habitura] Lipsius è suo, *iratum*
mea Habitura causa est. Opponit, quos
 viderit, codices Deltius: & rō putā
 hic esse notam irrisionis. Certe admo-
 dum intempestiva. Gruterus Lipsia-
 num notat esse in Pall. uno: quem se
 fecuturum, nisi vereretur esse allitum:
 nam cur, quæso, inquit, abiissent à
 voce notissima & plana tot libri, sine
 causa? Hoc argumentum quanti sit,
 multis jam documentis patuit. Causa
 autem evidens est, quia è corrupto
 exemplari sunt propagati. *Flor. mea.*
Gron. Paridi.] Qui datum sibi à Dea
 munus vindicavit jure suo. *Farn. Judi-*
cem] Quod verò meum peccatum spe-
 ctat pœnamque, severum fati habebō
 judicem Menelaum, nempe læsum, ira-
 tum. *Idem.*

924. *Nunc*] Polyxenam ad nuptias

tu ſecte, namque ego vix lacry. &c,
Idem.

926. *AN. Quantum*] Magnum
 certe aliquid imminet malum, quod
 Helenam malis induratam in lacry-
 mas cogat. *Idem.*

932. *Altum vadofos Sigeon spectans*
sinus?] Mare potius speculatur quam
 sinus suos Sigeum. *Flor. vadofos sinus.*
 Lege: *latere quas scisso levat Altum*
vadofos Sigeon spectans sinus. Nam ipsum
 mare *Altum* vocat. *Vadofos sinus*, quia
 Simois & Scamander concurrentes in
 campis multum terræ hauriunt, cæ-
 cumque os & lacus marinos & palu-
 dem efficiunt circa Sigeum, teste Stra-
 bone lib. 13. *Gronov. Sigeon*] Troiæ
 promontorium. *Farnabius.*

935. *Quam*] Quam ut Polyxena
 nubat patris sui interfectori. *Idem.*

938. *Interpres*] Calchas. Suprà
 vers. 192. & vers. 359. *Idem.*

944. *Cum*

Polyxene miseranda ; quam tradi sibi,
Cineremque Achilles ante mactari suum,
Campo maritus ut sit Elyfio, jubet.

Andr. Vide, ut animus ingens lætus audierit necem. 945
Cultus decoros regiæ vestis petit,
Et admoveri crinibus patitur manum.

Mortem putabat illud, hoc thalamos putat.
At misera luctu mater audito stupet.

Labefacta mens succubuit. affurge, alleva 950
Animum, & cadentem misera firma spiritum.

Quam tenuis anima vinculo pendet levi !
Minimum est, quod Hecubam facere felicem potest.

Spirat. revixit. prima mors miseros fugit.
Hec. Adhuc Achilles vivit in pœnas Phrygum? 955

Adhuc rebellat ? ô manum Paridis levem !
Cinis ipse nostrum sanguinem ac tumulus sicit.

Modo turba felix latera cingebat mea.
Lassabar in tot oscula, in totum gregem

Dividere matrem. sola nunc hæc est super, 960
Vo-

944. *Campo*] Sede & domicilio beatarum animarum corpore exutatum. *δὸπρὸ τῆ λύσεως*, id est, solutione, aliis ab *ἠλύσει* & id est, profectio- ne, quem campum sub terra locant nonnulli, in orbe Lunæ alii, alii in Sphæra, quæ *αἰ πλάνης* dicitur, in insulis fortunatis & Atlanticis alii, in Hispania Homerus, &c. Quum vero amenitatem & gaudia Paradisi (cujus cognitionem ab Agyptiis & literis sacerdotibus Philoſophi & hos secuti poëtæ ad Elyſium suum tranſtulerint, cur non & nomen indidem *ex ἤκ ἤκ* id est, Dei nemus? Farnabius.

945. *Vt animus ingens*] Non patitur hanc libertatem in secunda regione, quam excusat Gruetus. Suspicio fuisse: *Vide ut animi ingens hilaris audierit.* Tacitus i. ann. *Sed fœmina ingens animi mania duci per eos dies induit.* Gronovius. *Animus*] Polyxena, quæ mu-

ta inducitur persona, quasi virginem ingenuam deceat silentium. Quæ tamen apud Euripidem *ἤνεός*, inquit *μὲν ἔχοντ' ἄλγ' ἀρεῖος ἄνδρ' ἄνδρ'.* Farnabius.

953. *Minimum*] Facilis mors & unus quasi spiritus evolans Hecubam servitute ac miseriis liberare valet. *Id.*

954. *Prima mors*] Mors vero maxime fugit miseros. *Idem.*

956. *Levem!*] Quæ Achillem non in totum interfecerit. sup. v. 346. *Id.*

957. *Cinis ipse*] Translatus de Ovidio locus est, ex Metamorphosi. ubi hæc querela. Hecubæ legitur, — *cinis ipse sepulchri In gemis hoc sedit tumulo quoque sensus hostem, Et acida fœcunda sui.* — Fabricius.

960. *Matrem.*] Affectus & officia materna. *Idem. Sola*] Supererat quidem Cassandra, aliis Alexandra, sed non comes matris. *Namque trahatur passim*

Votum, comes, levamen, afflictæ quies.

Hæc totus Hecubæ fœtus. hac solâ vocor

Jam voce mater. dura & infelix, age,

Elabere anima. denique hoc unum mihi

Remitte funus. irrigat fletus genas,

Imberque victo subitus è vultu cadit.

Lætare, gaude, gnata. quam vellet tuos

Cassandra thalamos, vellet Andromache tuos!

Andr. Nos, Hecuba; nos nos, Hecuba, lugendæ fumus,

Quas mota classis huc & huc sparsas feret.

Hanc chara tellus sedibus patriis teget.

Hel. Magis invidebis, si tuam sortem scias.

Andr. An aliqua pœnæ pars meæ ignota est mihi?

Hel. Versata dominos urna captivis dedit.

Andr. Cui famula tradar, ede. quem dominum voco? 975

Hel. Te sorte prima Scyrius juvenis tulit.

Andr. Cassandra felix! quam furor sorte eximit,

Phœbusque. *Hel.* Regum hanc maximus rector tenet.

Hec. Estne aliquis, Hecubam qui suam dici velit?

Hel. Ithaco obtigisti præda nolenti brevis.

Hec. Quis tam impotens ac dirus, & iniquæ ferus

Sortitor urnæ regibus reges dedit?

965

970

980

Quis

passu Priamœia virgo Crinibus à templo
Cassandra adytisque Minervæ. infra
veit. 960. & 975. Farnabius.

962. *Sola vocor*] Cassandra folius. *Id.*

963. *Dura*] Difficilis ad exeundum.
Idem.

965. *Genas*] Polyxena. *Idem.*

968. *Thalamos*] Mori, ut tu. *Id.*

972. *Magis*] Invidendo felicitati
illius, tuam dolebis. *Idem.*

974. *Versata*] Sup. v. 58. *Idem.*

975. *Cui famula tradar, ede.*] Flor.
tradat. Gronovius.

976. *Scyrius*] Pyrrhus Achilles fi-
lius ex Deidamia Lycomedis Scyri re-
gis filia. Farnabius.

977. *Cassandra*] Alio nomine dicta
Alexandra, teste Pausania in Lacon,

Natarum Priami pulcherrima, si cre-
dimus Homero Iliad. v'. *Delvius. Fel-
lix!*] Propter divinationem & sacer-
dotium Phœbi sorte exempta. Farnab.
Quam furor sorte eximit] Flor. *forti.*
Gronovius.

978. *Regum*] Agamemnon Caf-
sandram extra sortem habet. Farnab.

979. *Hecubam*] *Quia* vetulam.
sup. 68. *Idem.*

980. *Præda*] *Præda mala fors quam*
victor Vlysses Esse suam nollit. *Idem.*

Brevis.] Cito enim ab Vlyste dimissa
ad Thracas fugit, ubi in canem con-
versa, id est, rabidis conviciis omnes
impetens, lapidibus obruta est. *Idem.*

982. *Regibus*] Nonnullis placet le-
ctio, *haud regibus reges.* *Idem.*

985. *Et*

Quis tam sinister dividit captas deus?
 Quis arbiter crudelis, & miseris gravis,
 Eligere dominos nescit? & sævâ manu 985
 Dat iniqua miseris fata? quis matrem Hectoris
 Armis Achillis miscet? ad Ulyssen vocor.
 Nunc victa, nunc captiva, nunc cunctis mihi
 Obsessâ videor cladibus. domini pudet,
 Non servitutis. Hectoris spoliū feret, 990
 Qui tulit Achillis? sterilis, & sævis fretis
 Inclusa tellus non capit tumulos meos.
 Duc, duc, Ulyssè. nil moror. dominum sequor.
 Me mea sequentur fata. non pelago quies
 Tranquilla veniet. sæviet ventis mare, 995
 Et

985. *Eligere*] Dignos eligere nescit, sed cæca sorte indigne miscet. *Farnabius.*

986. *Quis matrem*] Ut eidem Ulyssis, cui adjudicata sunt Achillis arma, contingat Hecuba; *cujus rationem subiungit v. 988. Hec. sp. &c. Idem.*

987. *Armis Achillis*] Quæ Ulyxi obicere, iudicibus vel Græcis, juxta Ovidium, Antipatrum, Asclepiadem, & Sophoclem; vel captivis Trojanis, juxta Homerum, Q. Smyrnæum & alios. *Ad Ulyssem vocor*] *Flor. Ulysses*: ut & vers. 1096. *Ipsamque Ulysses.* *Gronovius.*

988. *Nunc victa,*] Postquam Ulyssis forte contigerim. *Farnabius.*

990. *Hectoris spoliū feret,*] Vir doctissimus hæc desumpsisse putat Senecam è Troadibus Euripidis, ubi Talchybius Andromachen, quia cum proferante Pyrrho descendere navem compulsâ fuerit, Hecubæ narrat mandasse curam sepelendi Aslyanactis, & quidem in clypeo Hectoris. Hunc clypeum appellari censet ille *spoliū Hectoris.* & inde captansam reprehendendi auctoris. nam apud Euripidem clypeum illum esse in potestate Hecubæ, cui tradi curaverat Andromache: at cum ista loquebatur apud Senecam

Hecuba, etiamnum penes Andromachen fuisse. quare non posse hic se non desiderare iudicium Senecæ, qui ista Hecubæ tubuat, quum non esset penes eam Hectoris clypeus. *Hi motus animorum atque hæc exordia tanta Pulveris exigui factu.* nam *Hectoris spoliū* Senecæ non est clypeus ejus, sed ipsa mater Hecuba. *Gronovius.* *Hectoris spoliū*] Me matrem Hectoris: spoliū autem proprie vestis corpori detracta dicitur. *Farnabius.* Quia gestit in utero Hectorem, inquit alii. Ego simplicius, quia parens & filius reputantur unum & idem, neque possit triumphari mater, nisi dehonestetur in matre etiam natus. *Gruterus.*

992. *Num capit tumulos*] Florent. sine interrogatione: non capit tumulos meos. Et recte. Præfagit enim se non morituram in Græcia: & putatur obiisse in Thracibus, cui loco Cynossæma nomen. *Gronovius.*

993. *Nil moror.*] Sequat tamen, ut & infortunia mea Ulyssem comiteatur. *Farnabius.*

994. *Me mea sequantur fata.*] Ita & nostri Pall. aliquot, ut sit optantis. Vulgo, *sequentur*, minus bene: neque enim id ipsa scire ac polliceri sibi poterat Hecuba. *Gruterus.*

Et bella, & ignis, & mea, & Priami mala.
 Dumque ista veniunt, interim hoc pœnæ loco est:
 Sortem occupavi, præmium eripui tibi.
 Sed incitato Pyrrhus accurrit gradu,
 Vultuque torvo. Pyrrhe, quid cessas? age, 1000
 Reclude ferro pectus & Achillis tui
 Conjunge foceros. perge mactator fenum;
 Et hic decet te sanguis: abreptam trahe,
 Maculate Superos cæde funesta deos,
 Maculate Manes. quid precer vobis! precor 1005
 His digna sacris æquora. hoc classi accidat
 Toti Pelasgæ, ratibus hoc mille accidat,
 Mææ precabor, cum vehar, quidquid rati.

CHO

997. *Interim hæc pœna in loco est:*] Florentinus: *interim hoc pœna loco est, Sortem occupavi, præmium eripui tibi.* Totidem apicibus ille sanctæ vetustatis codex. In quo gaudere mihi licet, quippe qui sic olim difficillimum hunc locum de conjectura restituerim, lib. 2. Observ. cap. 9. Vulgo etiam, *eripuit mihi*: quod sensum admittebat nullum. Sed & præcedentia verba in futuro, *sequentur, veniet, sciviet*, non *sequantur, veniat, sciviat*, ut magis vaticinari, quam imprecari, aut certissima imprecari videatur. Sumpsit autem hæc Seneca ex persona Cassandræ apud Euripidem, quæ se cladem & calamitatem fore Agamemnonis domui canit. Quod ad marginem quoque notaverat Grocius cum eadem emendatione, quam, ni fallor, in alio exemplari manu ipsius adscriptam nos olim vidisse apud Vossios candide prodidimus. Denique Flor. *Dumque ista veniunt*. non *venient*. hoc quoque bene, & rem præsentiosem certiosemque facit. Sententia: Omnes istæ calamitates mecum in te incident, & dum expectantur illæ, præsentem pœnam habes, quod

ego sortem tuam invasi, & prohibui, ne præmium acciperes, si enim cessasset nomen meum, excidisset alia tibi foemina vel jucunda vel utilis: ita cum forte habuisses præmium. Nunc ego ceteras anteverti, ut sortem haberes, nec iterum trahere posses; præmio careres, quippe nactus animum nulli usui. Gronovius.

1001. *Reclude*] Me ut nuper Priamum confice, conjungeque nos per mortem foceros in his funestis nuptiis patris tui. Farnabius.

1002. *Mactator*] Suprà vers. 45. *Idem*.

1003. *Hic decet*] Meus senilis hic cruor. *Idem*. *Abreptam trahe*,] Polyxenam. *Idem*. Cruferianus, *abreptam trahe*, pro *trahite*. Et quare non sequat, præsertim cum Pyrrhum solum alloquatur Hecuba? quin & præcedat numero eodem, *reclude, conjunge, perge*. Pontan. Nec aliter Flor. & Voss.

1005. *Manes*] Inferos. Vel Achillis umbram. Farnabius.

1006. *Digna*] Sæva, tumida, infesta. *Idem*.

1008. *Mæa*] Suprà vers. 992. *Id.*

C H O R U S T R O A D U M.

Chorus occasione sumpta ab Helena dicto supra vers. 911. vos levati ranti mali comitatus, solatur se communi malo, quasi solamen miseris focios habuisse doloris; quod tamen solatium ipsis sortito disjunctis ablatum fore.

Dulce mœrenti populus dolentum,
Dulce lamentis resonare gentes. 1010

Lentius luctus lacrimæque mordent,

Turba quas fletu simili frequentat.

Semper, ah, semper dolor est malignus:

Gaudet in multos sua fata mitti,

Seque non solum placuisse pœnæ. 1015

Ferre, quam sortem patiuntur omnes,

Nemo recusat.

Nemo se credit miserum, licet sit.

Tolle felices. removeto multo

Divites auro. removeto centum 1020

Rura qui scindunt opulenta bubus.

Pauperi surgent animi jacentes.

Est miser nemo, nisi comparatus.

Dulce in immensis posito ruinis

Neminem lætos habuisse vultus. 1025

Ille

1013. *Dolor ipse magnus:* Versum hunc adulterinum judicat optimus Gauerus, quia pro eo toto membrana numero novem, *dolor & magnus:* nisi quod unus recentioris scripturæ: *Semper ab semper dolor & magnus:* hæc tamen, ut eadem manu exprimitur altera lectio ad oram, tanquam sincerior. Rursus ergo præclare Florentinus: *Gaudet in multos.* Nam quid est malignum esse, nisi velle aliis & facere, ubi possis, male? At dolere malum est. Qui autem dolere ipse, multos vult secum dolere. Ergo est malignus, qui vult aliis quoque esse male. Gronovius.

1014. *Gaudet*] Gaudet sua mala in

multos mitti, communicari. Farnabius.

1015. *Seque non solum patuisse pœnæ.*] Tandem non Mog. modo, non Florent. sed omnes Gruteri quoque placuisse: sed ubi debebant exorasse, nihil impetrarunt. Agamemnone: *Et cum in pastus armenta vagos Vilia currunt, placet in vulnus Maxima cervix.* Hippolyto: *a meo primum toro Et scelere tanto placuit ordiri virum?* Gronovius.

1018. *Nemo*] Sit nemo dives; & ipsi pauperes non videbuntur miseri. Farnabius.

1020. *Centum*] *Terram qui centum vertebat aratri.* Virgil, de Galeo.

7. *Aneid. Idem.*

Ee

1027. *Sin-*

Ille deplorat, queriturque fatum,
Qui secans fluctum rate singulari
Nudus in portus cecidit petitos.

Æquior casum tulit, & procellas,
Mille qui ponto pariter carinas
Obrui vidit tabulâque littus

1030

Naufragâ spargi, mare cum coactis
Fluctibus Corus prohibet reverti.

Questus est Hellen eecidisse Phryxus,
Cum gregis ductor radiante villo,

1035

Aureo fratrem simul & sororem
Sustulit tergo, medioque jactum

Fecit in ponto. tenuit querelas

Et vir, & Pyrrhe, mare cum viderent.

Et nihil præter mare cum viderent,

1040

Unici terris homines relictî.

Sol-

1027. *Singulari*] Vnica, sola, singula. *μῆρας αὐτῆς*. *Farnabius*.

1028. *Nudus*] E naufragio enatans. *Idem*.

1031. *Tabulâque littus Naufragâ spargi,*] Quid sibi vult Etruscus: *Naufraga terris mare cum coactis*. *Cogitandum*. *Gronovius*.

1033. *Corus*] *Thyest. v. 576. Farn.*

1034. *Hellen*] *Phryxus & Helle & patrem Athamanta & novercam Ino fugientes ariete aurei velleris confesso pontum transfretare aggressi sunt. quod ille quidem fecit, Helle vero submersa nomen puto reliquit. Idem.*

1035. *Gregis*] *Aries aureo vellere radians.*

1037. *Iactum*] *Iacturam Helles. Farnabius.*

1038. *Tenuit*] *Contra, Deucalion & Pyrrha non conquerebantur malum late patens. Idem.*

1039. *Et vir,*] *Deucalion Promethei filius juxta Hellenicum, Hesiodum, & Apollonium. Delrius. Pyrrhe,*] *Epimethei filia, auctore*

Proclo in Hesiodic. enarrationibus. Idem.

1040. *Et nihil*] *Multa olim fuere diluvia. primum generale temporibus Noachi, de quo in sacris litteris Genes. 7. ad perdendam tollendamque ex orbe terrarum malitiam, ut ait Lactantius lib. 2. quod pulchre describit Alcinus lib. 4. cetera peculiarâ, primum in Ægypto, Promethei & Herculis tempore menstruum apud Diodorum lib. 1. secundum in Atticâ bimestre rege Attico Ogyge, Pausan. in Attic. & Diodor. lib. 6. Tertium in Thessaliâ ætate Deucalionis, quod integra hyeme duravit, Aristot. in Meteor. Virgilio in Georg. Ovidio, & ceteris poetis, & de hoc nos, & fere semper ceteri poetæ intelligendi; etsi de eo loquantur, quasi generale fuisset. Quartum Pharonium in Ægypto imperante Proteo, de quo Lucanus lib. ult. *Tunc, claustrum pelagi, capit Pharon. insula quondam In medio stetit illa mari, sub tempore vatis Proteos; at nunc est Pelæis proxima muris.* Accuratissimam diluvii descriptionem invenies apud*

Sene-

Solvat hunc cœtum, lacrimasque nostras

Sparget huc illuc agitata classis,

Et tubâ jussi dare vela nautæ,

Cum simul ventis properante remo.

1045

Prenderint altum, fugietque littus.

Quis status mentis miseris, ubi omnis

Terra decrefcet, pelagusque crefcet.

Celsa cum longe latitabit Ide?

Tum puer matri, genitrixque gnato,

1050

Troia qua jaceat regione monitans

Dicet, & longe digito notabit:

Ilium est illic, ubi fumus alte

Serpit in cœlum, nebulæque turpes.

Troës hoc signo patriam videbunt.

1055

Senecam lib. 3. Natur. quæst. cap. 27.

Delrius.

1042. Hunc] Nostrum, captivatum.

vid. argumentum hujus Chori. *Farn.*

Catum,] Vulgo, *questum.* M. f. o. &

Interpres, cœtum, i. omne societatis

solatium auferetur. *Delrius.*

1044 *Et tubâ*] Imitatur Euripi-

dem, qui in *Rhefo,* Πόντος ἐλ' ἐρον-

τας γέη ἰδρην τυρσηνικῆς Σάλλ-

πιπύσσει. & in *Heraclidis;*

- Ἐσθῆρ ὄσθρον τυρσηνικῆ Σάλλ-

πιπύσσει. Sophoclis tamen & Euripidis

scholiastæ tradiderunt neque Græcos

neque Barbaros Trojani belli tempore

tubaufos fuisse, quibus Euripides &

Seneca, ut videtis, alii etiam poëta re-

pugnant. vid. *Trag. Agamemn.* v. 428.

Idem.

1045. *Cum semel ventis properante*

remo] Iam dudum correxeram: *Cum*

simul ventis. & ita plane Florentinus.

Simul ventis, ut apud Silium lib. 5.

avulsæ est nam protenus hostis Ore simul

cervix. Gronovius.

1048. *Fugietque*] In altum è portu

vectis terra recedere videtur. *Provehi-*

mur portu, terræque urbesque recedunt.

Oculus enim quiescere nos judicans,

motu conspecto, quasi semet retra-

ctans terram retro tendere opinatur.

Farnabius.

1054. *Nebulæque*] Ascendentis fu-

mi. *Idem.*

ACTUS QUINTUS.

NUNCIUS. ANDROMACHA. HECUBA.

Nuncius matribus narrat, ut è turri precipitatus fuerit *Astyanax,* &

Polyxena ad tumulum *Achillis* cæsa.

Nunc. O dira fata, sæva, miseranda, horrida,

Quod tam ferum, tam triste bis quinis celus

Mars

1056. *O dira*] Incrementum Rhe-

thoricum, *Farnabius.*

1057. *Tam triste*] Cujusmodi non

vidimus bello decennali. *Idem.*

Ee 2

1058. *Quod*